

DIYARBAKIR DIŞ TİCARETİ 2015

Hikmet DENİZ

Őubat 2016

İçindekiler

1. İhracat.....	2
1.1. İhracat Yapılan Ülkeler	4
1.2. Diyarbakır'ın En Büyük İhracat Partneri: Irak.....	5
1.3. İhracat Ürünleri	6
2. İthalat.....	8
2.1. İthalat Yapılan Ülkeler	9
2.2. İthalat Ürünleri	10
3. Genel Değerlendirme	10

Tablolar Listesi

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Dış Ticaret.....	3
Tablo 2: Seçilmiş İhracat Göstergeleri	3
Tablo 3: En Fazla İhracat Yapılan Ülke Sıralaması	4
Tablo 4: Yıllar İtibarıyla Irak İhracatı	6
Tablo 5: En Fazla İhracat Yapılan 15 Ürün.....	6
Tablo 6: Ülkeden Aldığı Paya Göre İhracatta Öne Çıkan Ürünler.....	8
Tablo 7: Seçilmiş İthalat Göstergeleri.....	9
Tablo 8: En fazla İthalat Yapılan Ülke Sıralaması.....	9
Tablo 9: En Fazla İthalat Yapılan 10 Ürün	10

Şekiller Listesi

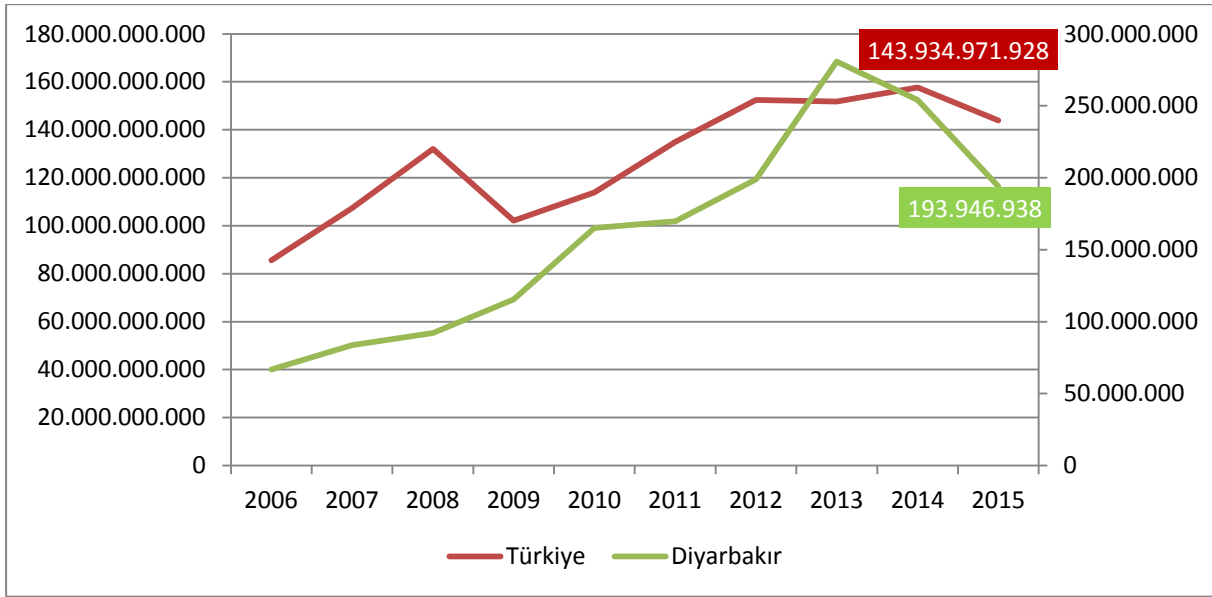
Şekil 1: Yıllara Göre İhracat, Dolar	2
Şekil 2: Ülkelere Göre Türkiye İhracatı	4
Şekil 3: Ülkelere Göre Diyarbakır İhracatı, Dolar	5
Şekil 4: Yıllara Göre İthalat	8

Diyarbakır Dış Ticareti 2015

1. İhracat

Dünya genelinde yaşanan ekonomik daralmaya ve bölgemizdeki gelişmelere paralel olarak, 2015 yılı Türkiye ihracatı, önceki yıla göre yaklaşık % 9'luk düşüş ile 143,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son 10 yılın ihracat rakamlarına bakıldığında, Türkiye ihracatı global ekonomik krizin yaşandığı 2009 yılı ve küresel ekonomik daralmanın yaşandığı 2015 yılı hariç genelde artış eğiliminde olmuştur. Diyarbakır ihracatı da son 10 yıl içinde Irak'ta ve yakın bölgede siyasi sorunların yaşandığı 2014 ve 2015 yılları hariç genellikle artış eğilimindedir. Türkiye ihracatı, 2006-2015 yılları arasında yıllık ortalama % 6 oranında büyürken, Diyarbakır ihracatı yıllık ortalama % 13 oranında büyüme göstermiştir.

Şekil 1: Yıllara Göre İhracat, Dolar

Kaynak: TÜİK, 2016.

2006 yılında 67 milyon dolar olan il ihracatı, 10 yıllık dönemde yaklaşık 3 kat artmıştır. 2013 yılında 281 milyon dolar olan il ihracatı, son iki yıldır civar ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlık nedeniyle, 2014 yılında % 10, 2015¹ yılında % 24 oranında azalmış ve 2015 yılında 194 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dış ticaret dengesi Türkiye'de negatifken, Diyarbakır ilinde pozitif değerde kalmakta ve yıllar itibarıyla genel olarak pozitif yönde artmaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi,

¹ Bu rapor kapsamında kullanılan veriler TÜİK'ten alınmış olup 2015 yılı verileri geçicidir.

2015 yılında Türkiye'de yaklaşık 63,3 milyar dolar dış ticaret açığı varken, Diyarbakır ili, yaklaşık 134 milyon dolar dış ticaret fazlası vermiştir.

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Dış Ticaret

Yıllar	Diyarbakır					Türkiye				
	İhracat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)	İthalat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)	Dış Ticaret Dengesi	İhracat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)	İthalat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)	Dış Ticaret Dengesi
2006	66.877		18.312		48.565	85.534.676		139.576.174		-54.041.499
2007	83.699	25,2	36.035	96,8	47.664	107.271.750	25,4	170.062.715	21,8	-62.790.965
2008	92.091	10,0	32.689	-9,3	59.402	132.027.196	23,1	201.963.574	18,8	-69.936.378
2009	115.388	25,3	23.810	-27,2	91.578	102.142.613	-22,6	140.928.421	-30,2	-38.785.809
2010	165.055	43,0	39.610	66,4	125.445	113.883.219	11,5	185.544.332	31,7	-71.661.113
2011	169.672	2,8	62.816	58,6	106.856	134.906.869	18,5	240.841.676	29,8	-105.934.807
2012	198.959	17,3	69.057	9,9	129.902	152.461.737	13,0	236.545.141	-1,8	-84.083.404
2013	280.808	41,1	116.223	68,3	164.585	151.802.637	-0,4	251.661.250	6,4	-99.858.613
2014	254.119	-9,5	55.448	-52,3	198.671	157.610.158	3,8	242.182.568	-3,8	-84.572.410
2015	193.947	-23,7	59.711	7,7	134.236	143.934.972	-8,7	207.203.370	-14,4	-63.268.398

Kaynak: TÜİK, 2016.

Diyarbakır ihracatı, son yıllarda ülke ortalamasının üstünde bir artış göstermiş olsa da Türkiye toplam ihracatı içinden aldığı pay oldukça düşük olup 2015 yılında yaklaşık % 0,13 olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına ihracat miktarı da Türkiye'de 1.828 dolar iken Diyarbakır'da yaklaşık 16 kat daha düşük olarak 117 dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracat il sıralamasında Diyarbakır, 81 il arasında 39'uncu sırada yer almaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan ve Diyarbakır ile benzer sosyo-kültürel ve coğrafi özelliklere sahip Gaziantep ili, 2015 yılında yaklaşık 6,3 milyar dolar ihracatı ile Diyarbakır'dan 32 kat daha fazla ihracat yapmıştır.

Tablo 2: Seçilmiş İhracat Göstergeleri

	Diyarbakır	Türkiye
Kişi Başı İhracat (Dolar)	117	1.828
İhracat İl Sıralaması	39	-
İhracat Yapılan Ülke Sayısı	66	222
Türkiye İhracatı İçindeki Payı (%)	0,13	-

Kaynak: TÜİK, 2016.

1.1. İhracat Yapılan Ülkeler

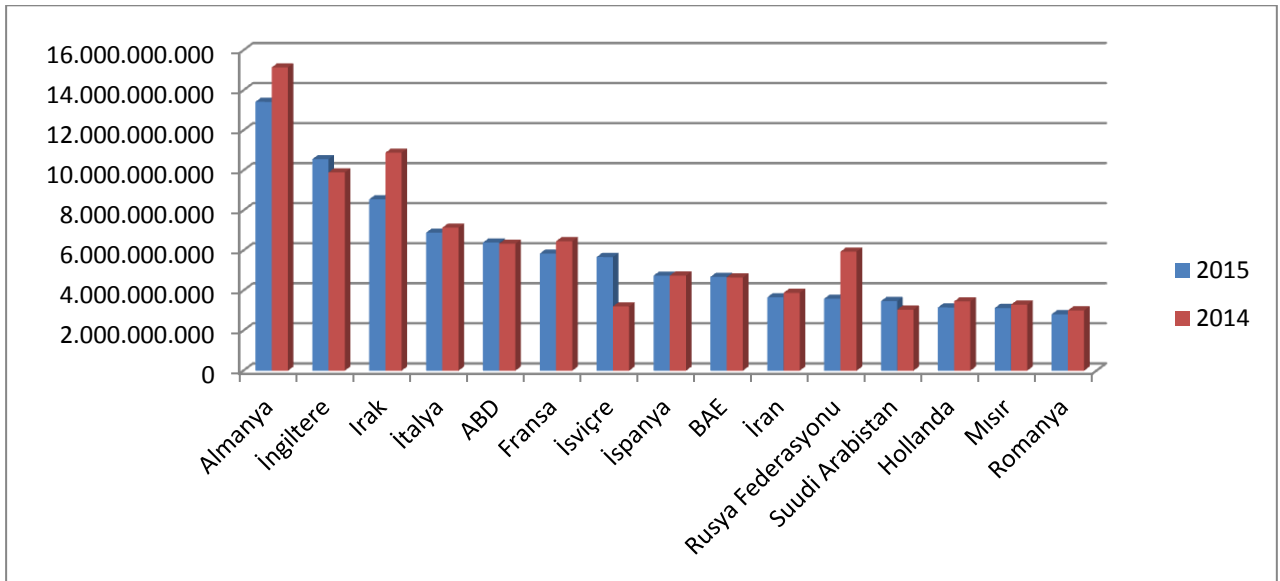
2015 yılı Türkiye ihracatının ülkelere göre dağılımına bakıldığında, aşağıdaki tablo ve grafikte görüldüğü gibi Almanya % 9,3 pay ile birinci sıradadır. Daha sonra İngiltere ve Irak gelmekte olup sırasıyla % 7,3 ve % 5,9'luk paylara sahiptir.

Tablo 3: En Fazla İhracat Yapılan Ülke Sıralaması

Diyarbakır				Türkiye			
Sıra	Ülke	İhracat (Dolar)	%	Sıra	Ülke	İhracat (Dolar)	%
1	Irak	98.232.925	50,6	1	Almanya	13.426.432.264	9,3
2	Çin	66.523.972	34,3	2	İngiltere	10.564.786.498	7,3
3	Suudi Arabistan	6.834.024	3,5	3	Irak	8.557.804.977	5,9
4	Libya	3.190.512	1,6	4	İtalya	6.890.946.464	4,8
5	İran	2.995.976	1,5	5	ABD	6.399.463.421	4,4
6	Suriye	2.961.072	1,5	6	Fransa	5.848.755.908	4,1
7	BAE	1.724.292	0,9	7	İsviçre	5.675.824.822	3,9
8	Tayvan	1.305.885	0,7	8	İspanya	4.746.180.323	3,3
9	Gürcistan	1.055.554	0,5	9	BAE	4.681.407.301	3,3
10	Türkmenistan	807.219	0,4	10	İran	3.665.216.617	2,5
	İlk 10 Ülke Toplamı	185.631.431	95,7		İlk 10 Ülke Toplamı	70.456.818.595	49,0
	Diğer	8.315.507	4,3		Diğer	73.478.153.333	51,0
	Toplam	193.946.938	100,0		Toplam	143.934.971.928	100,0

Kaynak: TÜİK, 2016.

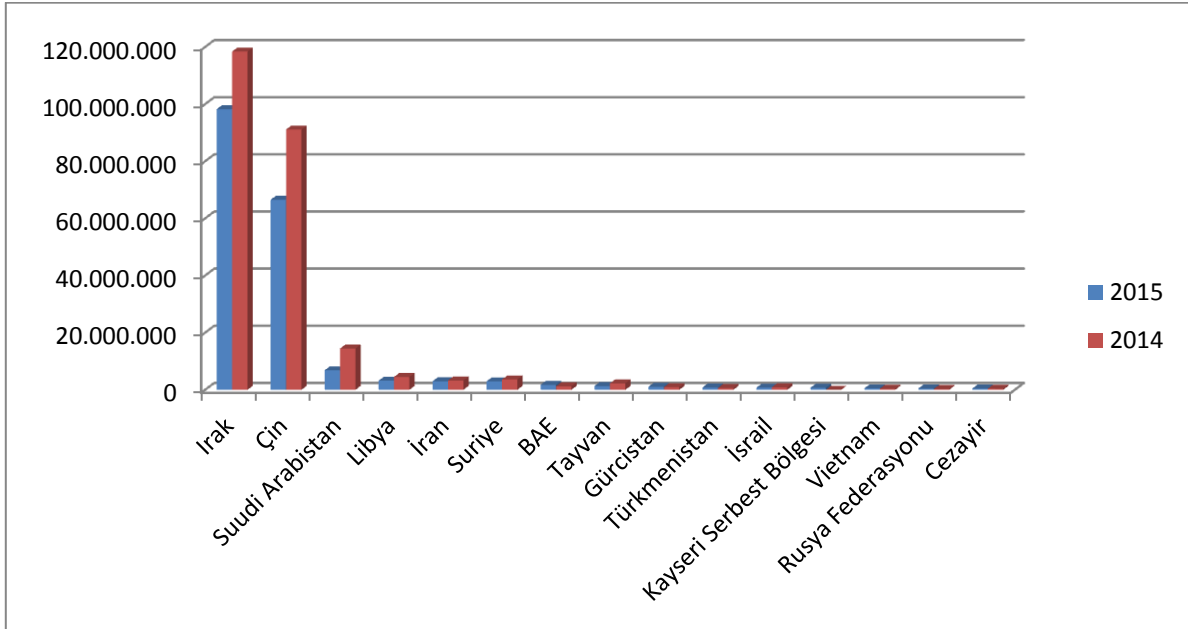
Şekil 2: Ünelere Göre Türkiye İhracatı, Dolar

Kaynak: TÜİK, 2016.

Diyarbakır ihracatının ülkelere göre dağılımına bakıldığında, önceki yıla benzer şekilde 2014 yılında da Irak ve Çin'in açık bir şekilde öne çıktığı görülmektedir. Bu iki ülkeye yapılan ihracat miktarı, il toplam ihracatının yaklaşık olarak % 85'ini oluşturmaktadır. 2015 yılında Irak, en fazla ihracat yapılan ülke olup Diyarbakır toplam ihracatında % 50,6'lık paya sahiptir. Çin % 34,3'lük pay ile ikinci sırada gelmektedir. Üçüncü sırada Suudi Arabistan gelmekte olup % 3,5 paya sahiptir. Sıralamadaki diğer ülkelerin her biri % 2'den daha düşük paylara sahiptirler. Bu durum; Diyarbakır ihracatında, ülke çeşitliliğinin az olduğunu, Diyarbakır ihracatı içinde payı fazla olan Irak, Çin gibi ülkelerle olan ticaretle olası bir daralmaya karşın, il ihracatının çok kırılğan bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Şekil 3: Ünelere Göre Diyarbakır İhracatı, Dolar

Kaynak: TÜİK, 2016.

1.2. Diyarbakır'ın En Büyük İhracat Partneri: Irak

Irak, 8,6 milyar dolar ihracat ile Türkiye'nin Almanya ve İngiltere'den sonra en fazla ihracat yaptığı ülke konumundadır. Türkiye'nin Irak'a olan ihracatı yıllar itibariyle artmakta iken son yıllarda yaşanan siyasal gelişmelerle beraber, ihracatta önceki yıla göre 2014 yılında % 8 ve 2015 yılında ise % 21,4'lük bir daralma olmuştur.

Buna paralel olarak 2014 yılında yaklaşık 118 milyon dolar olan Diyarbakır'ın Irak ihracatı, % 17 oranında azalarak 2015 yılında yaklaşık 98 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Irak'a yapılan ihracat miktarı; Diyarbakır'ın Irak'a olan yakın konumu, kültürel yakınlığı, kapasitesi ve potansiyeli göz önüne alındığında oldukça düşük kalmaktadır. Diyarbakır'ın

Irak'a yaptığı ihracat miktarı, Türkiye'nin Irak'a olan toplam ihracatının sadece % 1,1'ini oluşturmaktadır.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi aynı dönemde, Gaziantep ili Irak ihracatında, Türkiye ortalamasının biraz üzerinde istikrarlı bir büyüme yakalamıştır. 2015 yılında önceki yıla göre % 13 daralma ile Irak'a olan ihracatı yaklaşık 2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Gaziantep Türkiye'nin Irak'a olan toplam ihracatının yaklaşık % 23'ünü tek başına gerçekleştirmiştir. Gaziantep ili, 2015 yılında Diyarbakır'dan yaklaşık 20 kat daha fazla miktarda Irak'a ihracat yapmıştır.

Tablo 4: Yıllar İtibarıyla Irak İhracatı

Yıl	Diyarbakır		Gaziantep		TR	
	İhracat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)	İhracat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)	İhracat (Bin Dolar)	Artış Oranı (%)
2006	26.532		449.792		2.589.352	
2007	34.568	30	549.288	22	2.844.767	10
2008	40.501	17	951.281	73	3.916.685	38
2009	59.628	47	1.002.575	5	5.123.406	31
2010	78.694	32	1.206.195	20	6.036.362	18
2011	91.286	16	1.773.074	47	8.310.130	38
2012	107.225	17	2.271.749	28	10.822.144	30
2013	122.815	15	2.422.583	7	11.948.905	10
2014	118.403	-4	2.284.958	-6	10.887.826	-9
2015	98.233	-17	1.979.773	-13	8.557.805	-21

Kaynak: TÜİK, 2016.

1.3. İhracat Ürünleri

ISIC'in 4 basamaklı sınıflamasına göre, Diyarbakır'ın en fazla ihracat yaptığı ürünlere bakıldığında, sırasıyla; "kum, kil ve taşocakçılığı", "öğütülmüş tarım ürünleri", "taş" ve "plastik ürünleri"nin öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 5: En Fazla İhracat Yapılan 15 Ürün

Diyarbakır			Türkiye		
ISIC Adı	İhracat (Dolar)	%	ISIC Adı	İhracat (Dolar)	%
Kum, kil ve taşocakçılığı	63.493.677	32,7	Motorlu kara taşıtları ve motorları	12.774.080.586	8,9
Öğütülmüş tahıl ürünleri	34.988.185	18,0	Giyim eşyası (kürk hariç)	12.398.664.627	8,6
Taş	15.878.741	8,2	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	9.821.272.247	6,8
Plastik ürünleri	9.711.691	5,0	Demir-çelik ana sanayi	7.899.149.891	5,5

Diyarbakır			Türkiye		
ISIC Adı	İhracat (Dolar)	%	ISIC Adı	İhracat (Dolar)	%
Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	8.932.266	4,6	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	5.351.343.614	3,7
Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	6.947.306	3,6	Plastik ürünleri	4.355.090.463	3,0
İzole edilmiş tel ve kablolar	6.584.046	3,4	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	4.240.249.632	2,9
Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	3.604.983	1,9	Rafine edilmiş petrol ürünleri	4.151.286.874	2,9
Mobilya	3.356.899	1,7	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	4.141.046.215	2,9
Demir cevheri	3.059.003	1,6	Trikotaj (örme) ürünleri	4.083.039.695	2,8
Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	2.787.285	1,4	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	3.775.896.022	2,6
Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	2.776.623	1,4	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	3.657.830.714	2,5
Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	2.389.938	1,2	İşlenmiş sebze ve meyveler	3.147.051.586	2,2
Süt ürünleri	2.362.541	1,2	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	2.891.811.887	2,0
İnşaat kerestesi	2.300.477	1,2	Mobilya	2.167.429.259	1,5
İlk 15 Ürün Toplamı	169.173.661	87,2	İlk 15 Ürün Toplamı	84.855.243.312	59,0
Genel Toplam	193.946.938	100,0	Genel Toplam	143.934.971.928	100,0

Kaynak: TÜİK, 2016.

TÜİK tarafından dış ticaret verileri, iller bazında en fazla 4 basamaklı ISIC Rev.3 sınıflamasına göre verildiğinden dolayı ürünlerin detayı görülememektedir. Fakat bu ürün grupları kendi içinde değerlendirildiğinde, Çin'e yapılan "*blok mermer*" ihracatı ve Irak'a yapılan "*un*" ihracatının alt ürün olarak öne çıktığı düşünülmektedir.

Türkiye geneline bakıldığında ise, 4 basamaklı ISIC sınıflamasına göre öne çıkan ilk 3 ürün sırasıyla; "*motorlu kara taşıtları ve motorları*", "*giyim eşyası (kürk hariç)*", ve "*demir-çelik dışındaki ana metal sanayi*"dır.

Diyarbakır ihracatının Türkiye toplam ihracatı içindeki payı çok düşük olup yaklaşık binde 1,3 düzeyindedir. Fakat bazı ürünlerde genel eğilimden farklı olarak Diyarbakır, Türkiye ihracatı içinde önemli paya sahiptir. Aşağıdaki tabloda Diyarbakır ihracatının ürün bazında Türkiye ihracatı içinde % 1'den fazla pay aldığı ürünler gösterilmiştir. Bu ürünler

incelendiğinde daha çok hammaddeye dayalı ürünlerin ihracatının öne çıktığı görülmektedir. Özellikle "*demir cevheri*" sektöründe Diyarbakır'ın Türkiye ihracatının yaklaşık beşte birini tek başına gerçekleştirmiş olması dikkat çekicidir.

Tablo 6: Ülkeden Aldığı Paya Göre İhracatta Öne Çıkan Ürünler

ISIC	ISIC adı	Diyarbakır İhracatı (Dolar)	Türkiye İhracatı (Dolar)	Diyarbakır'ın TR ihracatı içindeki payı (%)
1310	Demir cevheri	3.059.003	15.476.972	19,8
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	63.493.677	979.930.501	6,5
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	34.988.185	1.315.968.509	2,7
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	3.604.983	227.450.544	1,6
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	1.674.779	106.828.296	1,6
2696	Taş	15.878.741	1.021.125.072	1,6
2022	İnşaat kerestesi	2.300.477	175.196.013	1,3

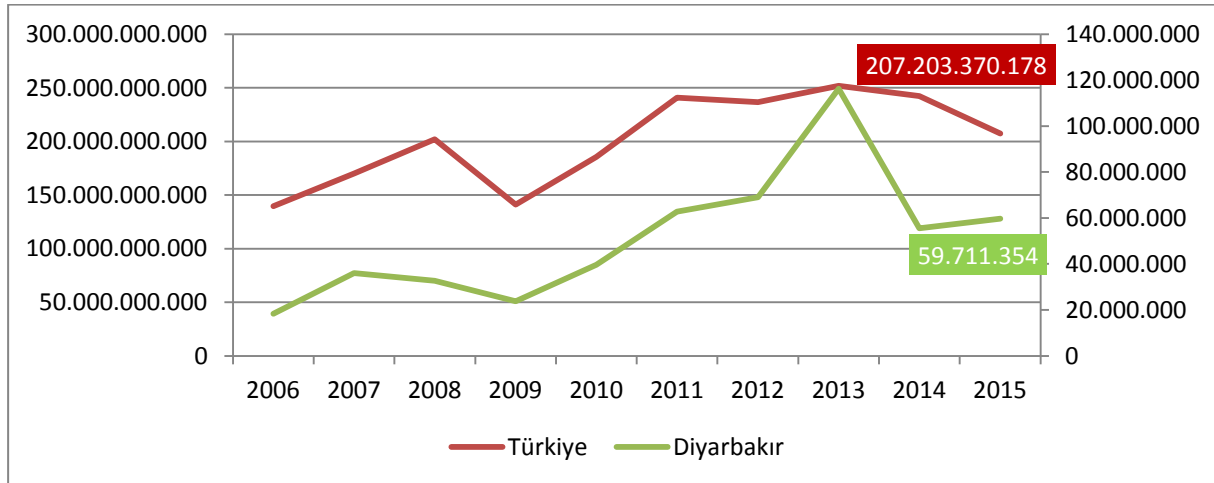
Kaynak: TÜİK, 2016.

2. İthalat

Türkiye'nin 2015 yılı ithalatı önceki yıla göre % 14 azalarak 207,2 milyar dolar olarak gerçekleşmişken, Diyarbakır'ın 2015 yılı ithalatı önceki yıla göre yaklaşık % 8 artarak 59,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de yapılan ithalat miktarı ihracat miktarından fazla olup dış ticaret açığı oluşmaktadır. Diyarbakır'da ise tam tersi bir durum söz konusu olup dış ticaret dengesi pozitif yöndedir.

Şekil 4: Yıllara Göre İthalat, Dolar

Kaynak: TÜİK, 2016.

Kişi başına düşen ithalat rakamı, 2015 yılında Türkiye'de 2.631 dolar iken Diyarbakır'da 36 dolar olarak gerçekleşmiştir. Diyarbakır ili, ithalat miktarında il sıralamasında 47'nci sırada yer almaktadır.

Tablo 7: Seçilmiş İthalat Göstergeleri

	Diyarbakır	Türkiye
Kişi Başı İthalat (Dolar) (2015)	36	2.631
İthalat İl Sıralaması	47	-
İthalat Yapılan Ülke Sayısı	57	221
Türkiye İthalatı İçindeki Payı (%)	0,03	-

Kaynak: TÜİK, 2016.

2.1. İthalat Yapılan Ülkeler

Diyarbakır'ın ithalat yaptığı ülkelere bakıldığında, genel olarak Türkiye'ye paralel olduğu söylenebilir. Diyarbakır'ın en fazla ithalat yaptığı üç ülke sırasıyla; Çin, Ukrayna ve Rusya'dır.

Tablo 8: En fazla İthalat Yapılan Ülke Sıralaması

Diyarbakır				Türkiye			
Sıra	Ülke	İthalat (Dolar)	%	Sıra	Ülke	İthalat (Dolar)	%
1	Çin	14.159.425	23,7	1	Çin	24.864.809.860	12,0
2	Ukrayna	12.585.894	21,1	2	Almanya	21.352.244.531	10,3
3	Rusya	5.911.165	9,9	3	Rusya	20.400.182.192	9,8
4	Hindistan	2.702.134	4,5	4	ABD	11.127.973.380	5,4
5	İspanya	2.578.535	4,3	5	İtalya	10.640.329.181	5,1
6	Malezya	2.571.257	4,3	6	Gizli Ülke	9.745.892.836	4,7
7	Almanya	2.525.513	4,2	7	Fransa	7.583.987.025	3,7
8	Güney Kore	2.229.143	3,7	8	Güney Kore	7.057.382.453	3,4
9	Moldova	1.831.255	3,1	9	İran	6.096.264.771	2,9
10	İtalya	1.484.864	2,5	10	Hindistan	5.613.217.494	2,7
İlk 10 Ülke Toplamı		48.579.185	81,4	İlk 10 Ülke Toplamı		124.482.283.723	60,1
Diğer		11.132.169	18,6	Diğer		82.721.086.455	39,9
Toplam		59.711.354	100	Toplam		207.203.370.178	100

Kaynak: TÜİK, 2016.

2.2. İthalat Ürünleri

Diyarbakır ithalatındaki ürünlere bakıldığında % 20,2'lik pay ile "bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar" ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra % 13,8 ve % 8,2'lik pay ile sırasıyla "tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler" ve "demir-çelik dışındaki ana metal sanayi" gelmektedir. Türkiye'de ise "motorlu kara taşıtları ve motorları" ve "demir-çelik ana metal sanayi" ithalat ürünleri arasında ilk iki sırada gelmektedir.

Tablo 9: En Fazla İthalat Yapılan 10 Ürün

Diyarbakır			Türkiye		
ISIC Adı	İthalat (Dolar)	%	ISIC Adı	İthalat (Dolar)	%
Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	12.049.000	20,2	Gizli veri	23.424.701.369	11,3
Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	8.222.022	13,8	Motorlu kara taşıtları ve motorları	14.049.192.474	6,8
Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	4.868.865	8,2	Demir-çelik ana metal sanayi	11.394.372.849	5,5
Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	2.381.054	4,0	Rafine edilmiş petrol ürünleri	10.920.799.419	5,3
Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	2.379.730	4,0	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	10.550.706.948	5,1
Taş	2.285.565	3,8	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	9.884.036.285	4,8
Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	1.896.658	3,2	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	6.569.420.860	3,2
İzole edilmiş tel ve kablolar	1.638.335	2,7	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	5.857.214.786	2,8
Plastik ürünleri	1.522.946	2,6	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	5.813.266.730	2,8
Akümülatör, pil ve batarya	1.494.773	2,5	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	5.582.542.991	2,7
İlk 10 Ürün Toplamı	38.738.948	64,9	İlk 10 Ürün Toplamı	104.046.254.711	50,2
Genel Toplam	59.711.354	100,0	Genel Toplam	207.203.370.178	100,0

Kaynak: TÜİK, 2016.

3. Genel Değerlendirme

Diyarbakır ili, geçmişten bu yana bölgenin önemli bir ticaret merkezi konumunda olmuştur. Bölgede yaşanan güvenlik sorunları ve yaşanan göç ile beraber 90'lı yıllarda yeterince gelişemeyen il ekonomisi, son yıllarda yakalanan siyasal istikrar ve çözüm sürecinin etkisi ile tekrar artış trendine girmiştir. Buna paralel olarak, 2000'li yıllarda Diyarbakır'da başlayan dış ticaret, zamanla il ekonomisi içinde görünür olmaya başlamıştır.

Türkiye ihracatı, 2006-2015 yıllarını kapsayan son 10 yıllık dönemde yıllık ortalama % 6 oranında büyürken, Diyarbakır ihracatı yıllık ortalama % 13 oranında büyüme göstermiştir. 2006 yılında 67 milyon dolar olan il ihracatı, bu 10 yıllık dönemde yaklaşık 3 kat artarak, 2015 yılında 194 milyon dolara ulaşmıştır.

Son yıllarda ülke ortalamasının üzerinde yaşanan bu ihracat artışına rağmen, Diyarbakır'ın Türkiye toplam ihracatı içindeki payı sadece binde 1 düzeyindedir. Diyarbakır'ın kişi başına ihracat miktarı (117 dolar) da Türkiye ortalamasından (1.828 dolar) yaklaşık 16 kat daha düşüktür. İhracat il sıralamasında Diyarbakır, 81 il arasında 39'uncu sırada yer almaktadır.

Öte yandan, Diyarbakır ihracatının ülkelere göre dağılımına bakıldığında, ülke çeşitliliğinin az olduğu görülmektedir. Toplam ihracatın % 85'ini Irak ve Çin oluşturmaktadır. Bu durum; Diyarbakır ihracatı içinde payı fazla olan Irak, Çin gibi ülkelerle olan ticaretle olası bir daralmaya karşın, il ihracatının çok kırılğan bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Diyarbakır'ın mevcut ihracat düzeyi; ilin tarımsal potansiyeli ve doğal kaynakları, genç işgücü ve civar komşu ülkelerle olan kültürel yakınlığı dikkate alındığında, potansiyelinin oldukça altında kalmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan ve Diyarbakır ile benzer sosyo-kültürel ve coğrafi özelliklere sahip Gaziantep ili, 2015 yılında yaklaşık 6,3 milyar dolar ihracatı ile Diyarbakır'dan 32 kat daha fazla ihracat yapmıştır.

Diyarbakır'ın da Gaziantep iline benzer bir şekilde bölgenin önemli bir üretim ve ihracat merkezi olma potansiyeli yüksektir. Özellikle 2012 yılında yürürlüğe giren yeni teşvik sistemi ile beraber Diyarbakır'da sanayi alanında yatırımlar hızla artmaktadır. Bölgenin önemli bir tarım ve ticaret merkezi olan Diyarbakır'da, yavaş yavaş sanayi üretimi artmakta ve sanayi kültürü oluşmaktadır.

Mesafelerin önemini yitirdiği, küresel rekabetin hızla arttığı günümüzde üretim faaliyetleri, ihracat ile desteklenmek zorundadır. 2023 ihracat hedefleri doğrultusunda Diyarbakır'ın da potansiyeline paralel olarak konumlanması için, ihracat hızını ülke ortalamasından çok daha fazla artırması gerekmektedir. Firmaların ihracat odaklı üretim modeline geçmeleri, üretim süreçlerinde ihracat kalitesini yakalamaları, ihracat departmanlarını güçlendirerek dış ticaret pazarlama kapasitelerini artırmaları ve mevcut pazarların yanı sıra yeni pazarlar bulmaları gerekmektedir. Bölgedeki kurum ve kuruluşların

da bu ihracat vizyonu ile firmaların ihracat kapasitelerinin artırılmasına yönelik, eşgüdümlü olarak faaliyetlerini artırması, dış ticareti kolaylaştırıcı rol üstlenmeleri gerekmektedir.